

O památkostech

poutního místa

Z A Š O V Ě .

O B S A H :

Obraz Panny Marie zašovské. — O kostelích a duchovní správě v Zašově. — Památky po Trinitářích. — Hrobka hrabat Žerotínů. — Lidové pověsti o Marianském obrazu. — O posvátné vodě ve „Stračce“. — O podivných uzdraveních na přímluvu Panny Marie. — O poutích do Zašové. - - - - -

Sestavil

A D O L F B A Y E R,

kooperator v Hrabové.

Čistý výnos bude věnován ve prospěch

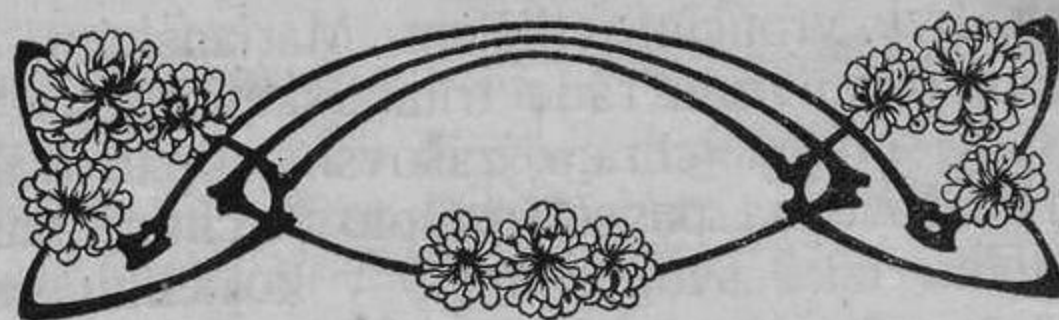
- - - svatyně zašovské. - - -

0000000000

— 1904. —

Knihtiskárna Rudolfa Vichnara v Moravské Ostravě.

Nákladem farního úřadu v Zašově.

I. **Obraz Panny Marie zašovské.**

Přední ozdobou poutního chrámu Páně v Zašové jest obraz Bohorodičky s Ježíškem na rukou na hlavním oltáři. Jest to dar dp. Josefa Žlebčíka, bývalého faráře ve Staré Bělé, rodáka zašovského. Obraz namaloval akademický malíř Josef Šichan v Brně a posvětil jej Jeho. Excelence Nejdůst. Pán Dr. František Sal. Bauer, nynější arcibiskup olomoucký, tehdáž biskup brněnský. Původní starobylý obraz Marianský, podle něhož byl nový malován, jest nyní umístěn v kostele na té stěně, za níž je sakristie, totiž na evangelní straně hlavního oltáře. Umělecký rám, v němž je tento starý obraz, dosud dobře zachovalý, zhotovil svého času za sto zlatých jeden z mistrů c. k. odborné školy pro zpracování dřeva ve Val. Meziříčí. Před tím byl milostný obraz tento v těžkém dubovém, měděným plechem pobitém rámu, v němž je nyní zasazen nový obraz Panny Marie. Tento starožitný rám, v novější době důkladně opravený a pozlacený, jest darem Františka Antonína hraběte Rottála a pochází z roku 1726. Týž

hrabě byl vroucím ctitelem Marianským a velkým příznivcem řádu trinitářského, jenž v ty doby poutní chrám zašovský opatroval. (V Holešově na panství tohoto šlechtice měl řád tento také svou stanici; v kostelíku sv. Anny v městě tom lze dosud spatřiti obraz Panny Marie zašovské. Jest pozoruhodno, že tentýž hrabě vystavěl v letech 1721—1748 i Marianský kostel na posvátném Hostýně.) Latinský nápis na velikém rámu obrazu na hlavním oltáři jest následující: „*Illmus D. D. Frant. Ant. S. R. J. Comes de Rottal Dnus Domnorum Holeschau & Bistritz Sac. Caes. Rg. Maitis Consiliarius Judiciorum Prov. in March. Morav. Assessor Supremus Haereditarius Argent. Camer. in Duc. Styriae cum Illma Dna Dna Caecilia Comitissa de Rottal nata Comitissa de Trautmannsdorf A. 1726 die 20. Octobris.*“ V tomto nadpisu jsou vyjádřeny tituly a úřední hodnosti hraběte Rottála, jméno jeho manželky a den darování rámu, totiž 20. října r. 1726.

Kdo však daroval do Zašové milostný Marianský obraz a co znamená rytíř s erbem u nohou Panny Marie klečící?

Předkládáme tuto ctitelům Marianským, čeho jsme se dopátrali v pamětních knihách fary zašovské, v různých letopisech a kronikách a v zápiskách nynějšího vldp. děkana rožnovského, svého času faráře v Zašové.

Zasloužilý badatel Ř. Volný napsal ve své církevní topografii moravské na str. 92. o zašovském obrazu v tomto smyslu: „Nad svato-

stánkem lze viděti čtyry stopy vysoký a tři stopy široký na dřevě jednoduše (=schlicht) malovaný obraz Panny Marie, u jejížto nohou klečí obrněný rytíř se znakem rodu Korniců, k čemuž dal zhotoviti r. 1726. František Antonín hrabě Rottál cenný rám z měděného plechu. Ode dávna byl tento milostný obraz uctíván zde v kapli četnými poutníky z blízka i z daleka.“ K těmto řádkům podotýkáme, že zmíněný starý obraz Panny Marie zašovské není na dřevě malován, nýbrž pouze na plátně a na dřevě pak přilepen. Dle výroku vldstp. děkana rožnovského, který při opravě měl tento obraz v rukou, Volný se přehlédl. Uvedený spisovatel dovolává se při tom svědectví kronikáře Středovského. Středovský byl farářem v Pavlovicích u Přerova a horlivým, ovšem někdy málo přesným sběratelem a zapisovatelem starých památek. R. 1712. vydal tiskem knihu „*Rubinus Moraviae*“, v níž popisuje obšírně život blahoslaveného Jana Sarkandra, jehož nazval moravským rubínem pro mučenickou jeho smrt 17. března 1620. Na str. 14. tohoto životopisu vykládá Středovský o předcích Blahoslaveného a při tom píše: „Aniž tuto smím mlčením pominouti, že staří Kornicové, vojenského ducha mužové vynikající, také byli ctitelé Marianští. V kostele dědiny Zašové, (který je filiálkou kostela rožnovského) nejblahoslavenější Panny Marie Syna Božího na páži nesoucí obraz od nepamětných dob slyne zázraky, jak dostatečně dosvědčují přečetných lidí i vyššími církev-

ními důstojnostmi i krví věhlasnou se skvoucíh, zavěšené u Divotvorkyně z vděčnosti záslibné dary: žádný však smrtelník k jeho původu proniknouti nemohl aniž odkud by byl přišel? říci uměl přese všechnou píli, se kterou částečně druhdy a také nejnověji od nového rožnovského duchovního správce pana Františka Karla Wagnera, Marianské úcty horlivého milovníka, po tom bylo pátráno. Nedávno náhodou zajisté přešťastnou navštívil jsem i já Marianské pobožnosti sídlo a prohlížeje bedlivě veliké Matky obraz, spatřil jsem muže šlechtického, do těžkého brnění oděného na témže prastarém obraze po levém blahoslavené Panny boku, an kleče se modlí: a zároveň spozoroval jsem u nohou modlícího se obrněnce maličký Korniců znak rodinný. Čímž nejenom byl jsem poučen, že ten zázračný obraz od Korniců pochází, nýbrž i dostatečný podán důkaz, že oni byli přešlechtilými Matky Boží ctiteli. A od té předků svých mateřské zbožnosti neodrodil se ctihodný Jan Sarkander, jak bude patrno z následujícího vypravování“.

Že Středovský skutečně Marianský obraz v Zašové si prohlížel a zrovna v Zašové se v předešlém smyslu vyslovil, dosvědčují i zápisky bývalého rektora zašovského Wranečky, který zemřel r. 1743 a byl v novém kostele zašovském dne 12. ledna slavně před oltářem sv. Jana Nepomuckého pochován. To víme z dodatku jeho syna Baltasara, později řeholníka v zašovském klášteře trinitářském.

Z opisu těchto památek vypsál ze str. 31. nynější vldsp. děkan rožnovský toto: „Pan farář býval v Pavlovicích, chronista moravský, Středovský. Ten ohlížel ten svatý obraz zašovské blahoslavené Panny Marie. Ten povídal, že ten, kdo ten svatý obraz dal malovati, že byl z pánů Korniců, že z toho rodu byla matka blahoslaveného Jana Sarkandra. Taky to v jedné své knize o tom psal v roku 1710.“

Jaký jest však vlastně ten rozhodující znak rodinný čili erb na Marianském obraze zašovském?

Znakem rodiny Korniců byl a jest dosud převrácený stůl kulatý s kulatou podnožkou v jednoduchém štítě; na první pohled podobá se obrácenému velkému T (viz vedlejší črtu). Pratec šlechty z Korniců byl v Rusku císařským komořím. Jednou při císařské hostině se dověděl, že císaři byla právě předložena otrávená jídla. Jelikož panovník už si chtěl z pokrmů bráti, nevěda si jiné rady, převrátil Kornic stůl před panovníkem, tak že pokrmy se vysypaly na podlahu. Psi, kteří do těchto pokrmů se dali, za chvíli pošli. Překvapený panovník uznal v Kornicovi záchránce svého života, z vděčnosti povýšil jej a jeho potomky do stavu šlechtického a do znaku mu dal převrácený stůl.

Dějepisec šlechtických rodů, Bartoloměj Paprocký z Hlohol píše ve svém: „Zrcadle Moravy“ z r. 1602 na str. 147. následující:

„Tato prastará a slavná rodina Kornická přišla do Slezska a Moravy z Ruska“. Jedna větev měla název rytířů, jiná baronů. Už r. 1319 vyznačil se rekovným duchem Jaroslav z Kornic a byl pro svou rekovnost od císaře Ludvíka V. na rytíře zlatozdobného povýšen. R. 1343 byl Řehoř z Kornic pro veliké služby, které králi polskému Kazimírovi byl prokázal, obdařen od něho velkými statky ve Slezsku. Od r. 1486 až 1491 byl Jan Bělík z Kornic hejtmanem v Horním Slezsku, Krnovsku a Opavsku. Potomci Korniců ještě žijí a zajímavá jest, že chovají ve velké uctivosti vyobrazení Panny Marie zašovské. Dp. farář Pucek, bývalý farář veselský, psal dne 6. května 1884 tehdejšímu dp. faráři zašovskému ze Štáblovic v opavském Slezsku mezi jiným toto: „V sobotu jsem přišel do naší zámecké kaple, tam mají obraz zašovské Panny Marie s nápisem: *Vera effigies b. M. V. sicuti colitur apud P. Trinitarios Zašoviaae*; ostatní nečitelné i rok jest nečitelný. Žádný neví, jak ten obraz v majetek zdejších pp. baronů přišel. Ten voják klečí a vedle něho jest jakýsi erb (Wappen).

P. baron se jmenuje: Sobek Skal z Kornic. P. baron by rád věděl, jestli také ten erb jest u Vás na Vašem obrazu aneb jestli to nějaký odznak jeho rodiny aneb ten letopočet by rád doplnil. Tu byste se jemu zavděčil, kdyby jste jemu o tom nějakou zprávu mohli dáti. Ve Veselé mají též obraz P. Marie v sakristii“. Když dp. J. Arnošt, farář zašov-

ský poslal do Štáblovic popis Mariánského obrazu v Zašové a zvláště vyobrazení erbu v rohu obrazu, psal mu P. Pucek následující: „Obraz ve zdejší kapli jest 43 palců vysoký a 23 palců široký bez rámce; nový rámeček bude až letos udělán. Panna Maria je v bílém obleku s tou šňůrou, jak u Vás, nad ní se vznášejí dva andělé s nápisem: *Sub tuum praesidium confugimus s. Dei, genitrix* (t. j. pod ochranu tvou se utíkáme svatá Boží Rodičko!) Rytíř klečí a vedle něho je erb Korniců nakloněn ležato asi tak:

Vykládá se, že jakýsi Kornic byl císařským komořím, přišla otrávená jídla na stůl, on to pozoroval, stůl převrátil, pes to sežral a pošel; pak dostal do svého erbu převrácený stůl. Ten obraz jest tedy užší a málo nižší než zašovský. Umělecké ceny myslím nemá a při dolním nápisu právě při letopočtu jest malba pryč; viděti jen holé plátno, jednotlivé niti znať; protož by na něm ani akademický malíř nic nenalezl. Dvě první cifry jsou pryč, z první zbývá puntík nad jednoškou, z druhé zbývá kousek, snad ze šestky a pak jest 03 čitelné nevypadané. Přiložené otisky jsou z jeho (p. barona) prstenu a srovnávají se úplně s erbem, jak ho popisujete. . . . Ty dva sloupy na tom podstavci to prý je to hlavní jejich erbu, pravil p. baron.“ Ze svědectví tohoto potomka rodiny Kornicův jasně vysvítá, že znak v rohu obrazu zašovského jest

erbem rodu Korniců; obraz byl darován kdysi kterýmsi členem této šlechtické rodiny a jako v Olomouci na dómě klečí zesnulý p. kardinál Fürstenberg před obrazem sv. Václava, jež tam daroval, tak i na našem obraze prosí tento zástupce rodiny Korniců Pannu Marii za přímluvu.

Na obraze v zámecké kapli ve Štáblovicích jest znak Korniců přesněji proveden; na jiných vyobrazeních, zvláště na poutnických obrázcích bývá nakresleno místo převráceného stolu veliké T. Obrázkáři nevědouce si vysvětlili tohoto znaku, dávali do znaku tuto velkou písmenu, majíce asi za to, že je to začáteční písmena jména neb rodu, klečícího rytíře či dárce. Také na zašovském milostném obraze jest ve znaku spíše písmeno T než převrácený stůl. Dp. děkan rožnovský napsal o té věci následovně: „P. Blažej (jeden z dp. kaplanů zašovských) dal po ohni obraz ten jakémusi natěrači obnovit. Tomu obnovovateli vlastně kaziteli nebyl znak ve štítě dosti zřetelným. Neznaje důležitost znaků rytířských nelámal on si s tím dlouho hlavy a napiplal do štítu co mu napadlo třebaš T. I na jiných obrázcích, jichž několik před sebou mám, jest ve štítě něco T podobného. Avšak obrázkáři nejsou v těch věcech příliš úzkostliví. Tak abych to odůvodnil, jest na tom rámu, co Rottál daroval a kterýž jsem v loni (1883) nákladem 120 zl. obnovit, vlastně v ohni pozlatit a postříbřit dal, dolů mezi anděly (těch andělů jest na tom rámu devět v obleku

trinitářském a představují devět kůrů andělských) z pravé strany znak Rottálův a z levé Patrů Trinitářů a dole pod nimi věno hraběte Rottála a jeho manželky Cecilie z Trautmansdorfu i s datum 1726 die 20. Octobris. Na menších obrázcích nalézám však znak se třemi lvy — dva po straně proti sobě obrácení, třetí jest nad nimi, což není správné. Jen na jednom obrázku jest ve štítě něco nakresleno, co má asi tuto podobu:

Aby se erb Kornicův zřetelněji zachoval a odznačoval, dal jej vldp. děkan rožnovský umělecky a sice s celým příslušenstvím vyřezati nahoře v polovici rámu, v němž je nyní původní zašovský obraz. Dole pod obrazem lze zase viděti v rámu vyřezbovaný řeholní znak Trinitářův, totiž stejnoramenný kříž. —

Ze kterého století však pochází milostný obraz v Zašové a má-li uměleckou cenu jako výtvar malířský?

Ve staré pamětní knize zašovské z r. 1807 napsal tehdejší p. farář zašovský Hohn toto: „Původu tohoto obrazu nelze zjistiti. Dle podání prý už r. 1241. za času Tatarů tento obraz už buď byl v Zašové neb v ten čas byl tam dán. Viz Středovský „Rubinus Moraviae“ str. 14.“ Leč Středovský v dotčeném

svědectví, jež jsme už dříve uveřejnili, netvrdí, že by byl obraz z časů tatarských, nýbrž pouze že „od nepamětných dob slyne zázraky“ a „že žádný smrtelník k jeho původu proniknouti nemohl, aniž odkud by byl přišel, říci uměl“.

Vdp. děkan rožnovský poznamenává k těmto výrokům následující: „Již na první pohled a to i každý laik hned pozná, že ten obraz tak starý není. Obraz ten sotva z 15. století pochází, ne tak z 13. Umělecké ceny nemá obraz ten pražádné“.

Svůj úsudek o nevelikém stáří Marianského obrazu odůvodňuje vdp. děkan tím, že obraz je malován nikoliv na dřevě, jak se malovalo za starých časů, nýbrž už na plátně, což přišlo do zvyku až v pozdějších stoletích. Ostatně obraz byl už několikrát opravován a přemalován, takže se původní jeho ráz nám ani nedochoval. Tak zanikly i poslední stopy toho, co by snad svědčilo o jeho stáří a umělecké ceně.

V nové farní památní knize jest sice napsáno, že 30. prosince r. 1735 jeden z řeholníků zašovských vypátral na samounkém okraji obrazu pod rytířem tyto litery vyryté: miiiIV, dle čehož soudil, že obraz ten byl r. 1735 už 733 roků starý a že pochází tedy z r. 1002. Leč tvrzení to má velice slabý podklad a proto otázka o stáří obrazu není dosud dostatečně rozluštěna.

Ačkoliv však milostný obraz nevyniká snad ani obzvláštním stářím ani uměleckou hod-

notou, dodává mu obzvláštní vážnosti a úcty ta okolnost, že z toho rodu, jehož jeden člen daroval do Zašové tento Marianský obraz, pocházel blahoslavený Jan Sarkander, chlouba a perla Moravy.

Matěj Procházka, muž učený a vlasteneckých dějin dobře znalý, píše v „Životě bl. Jana Sarkandra, mučeníka“ vydaném r. 1861 Dědictvím cyrillo-methodějským v Brně na str. 801 takto: „V městě právě vyličeném (totiž ve Skočově na Slezsku) narodil se r. 1576 v předvečer sv. Tomáše apoštola blahoslavený Jan Sarkander. Sarkander pocházel z rodiny šlechtické, neboť otec jeho byl Řehoř Matěj Sarkander, šlechtic slezský a matka Helena z rodu Gureckých z Kornic“. V poznámce pak vyličuje spisovatel, odkud tento šlechtický rod přišel a jak proslul, což jsme už dříve vypsali.

Z toho, co bylo dosud pověděno, lze viděti, že rodina Gureckých z Kornic byla horlivou ctitelkyní Bohorodičky, jelikož úctu Marianskou rozšiřovala i obrazy, jež toho času zajisté značného nákladu vyžadovaly. Byl tento rod zajisté toho hoden, aby dle matky z něho pocházel Blahoslavenec, který rovněž vynikl jako horlivý ctitel Matky Boží a svou mučnickou smrtí za tajemství zpovědní rozmnožil počet svatých z Moravy vzešlých. Jako v Zašové jméno blahoslaveného Jana Sarkandra má vztah k milostnému obrazu, a každý, kdo pohlédne na znak Korniců u nohou rytíře, vzpomene si také na moravského toho

mučenníka, tak zase na posvátném Hostýně vedle chrámu Matky Boží divotvorné jest zasvěcena úhledná kaple tomuto Blahoslavenému. Výjevy z jeho života a mučennickou jeho smrt' zvěstují tam každému poutníkovi malby nástěnné. Že byl bl. Jan Sarkander i vroucím ctitelem a poutníkem Marianským, dosvědčuje jeho pouť do dalekého Čenstochova k divotvornému obrazu Matky Boží.

II. O kostelích a duchovní správě v Zašové.

Zašová zajisté patří po Rožnovu a Hrachovci k nejstarším osadám na Valašsku. Měla dřevěný kostelíček na nynějším starém hřbitově, rozsahu nepatrného s dvěma oltáři a beze jmění. Samostatná fara byla také brzy v Zašové zřízena; ze starých listin víme, že byla přifařena do Zašové i Hrubá Lhota. — V druhé polovici šestnáctého století rozmohli se v okolí protestanti a v Zašové bydleli pastoři. Po r. 1621 většina protestantů vrátila se k víře katolické, leč Zašová už nebyla samostatnou farností, nýbrž od té doby byla přifařena do Rožnova. Ovšem, že ze vzdáleného Rožnova nemohlo býti duchovním potřebám osadníků úplně vyhověno. Proto už r. 1697 byli povoláni (vrchností asi) do Zašové řeholníci z řádu trinitářského a bydleli tam v soukromém příbytku. Řád ten byl založen za dob válek křižáckých za papeže Inocence III. sv. Janem z Mathy ke cti nejsv.

Trojice, a odtud měl také latinské pojmenování. Jeho účelem bylo sbíratí příspěvky na vykoupení křesťanů v křižáckých výpravách do otroctví a zajetí tureckého upadších. Už r. 1200 podařilo se řádu vykoupiti 186 zajatých křesťanů z otroctví v Maroku. Pro své šlechetné úmysly rozšířil se řád Trinitářů brzy po celé Evropě, hlavně po Francii, Itálii, Španělsku a jiných zemích, ba později i v Americe. V 18. století měli Trinitáři v Evropě už tři sta klášterů a během 437 let (do roku 1635) vykoupili dle záznamů 30.720 zajatců. Dle řehole musila třetina příjmů klášterních tomu účelu býti věnována. Ovšem, že kromě sbírek zabývali se mniši i jinými užitečnými věcmi, poučováním lidu a studiem, neboť z tohoto řádu vyšlo mnoho učených mužů. Řádovým jejich oblekem bylo bílé roucho s červeno-modrým křížem na pásu.

Jelikož řeholníci tito se v duchovní správě osvědčili a dřevěný nepatrný kostelíček nestačoval pro četné věřící, kteří sem k milostnému obrazu putovali, umínil si vystavěti, zavázav se k tomu slibem, tehdejší dědičnýpán na Krásně, Rožnově atd. Karel Jindřich hrabě ze Žerotínů nový, prostranný Marianský kostel. Základní kámen k tomuto chrámu byl položen 14. srpna r. 1714. Stavbu vedl Václav Rosenzweig, tehdejší nájemce allodia meziříčského, stavitelem byl Jiří Kotzurek z Kroměříže a palírem Fr. Peter z Dřevohostic. Chrám je přes 42 m dlouhý, 18 m široký a škoru 17 m vysoký. 15. července 1725 byl nový

kostel benedikován (požehnán) Janem Matějem z Thurnu a Wallasasina, olomouckým kanovníkem a infulovaným proboštem brněnským. Téhož dne byl obraz Marianský ze starého kostelíčka ve slavném průvodu čtyřmi faráři a dvěma kaplany z okolí do nového chrámu přenešen a Trinitářům do opatrování svěřen. Jak domácí klášterní protokol Trinitářů od r. 1725 do r. 1781 psaný a nyní v moravském zemském archivu uschovaný podotýká, měli řeholníci nelíčenou radost a považovali to za zvláštní znamení a řízení Boží, že Panna Maria na milostném obraze zašovském je malována právě v těch třech barvách, bílé, červené a modré, ve kterých nosili členové toho řádu své klášterní roucho a že obraz má celkem podobu kříže, odznaku to Trinitářů. — Aby členové řádoví měli u chrámu také svůj klášter, o to se postarali zbožní zástupci okolní šlechty a jiní velkodušní dobrodinci.

K nadaci na udržování řeholníků, zřízené 22. října r. 1722 přispěli tito dobrodinci:

Fr. Ludvík ze Žerotína (nást. zbudovatele kostela) daroval stavební místo na klášter, zahradu a každoroční příspěvek v naturalích.

Rudolf Magnus Podstacký z Prusinovic, pán na Lešné, Jan Ludvík hrabě ze Žerotína, Antonín Zeno z Danhausu, pán na Starém Jičíně a Václav Přepický z Rychenburku darovali po 2000 zl.

Václav Alois Neupaur, děkan ve Vyškově daroval 1500 zl.

Jan Trchalík, farář a děkan v Uherském Brodě daroval horský vinohrad v panství Strážnickém na půdě Lipovské.

Josef Fresl, měšťan ve Val. Meziříčí dal včelín v Krhové.

Fr. Klausen, vrchní v Uherském Brodě 2000 zl.

Do roku 1756 vzrostl tento kapitál na 21.000 zl., z jehožto úroků 850 zl. musel býti udržován celý klášter. Z těchto značných darů a obětavosti dobrodinců jest patrno, s jakou úctou pohlíželi lidé toho času k Marianskému obrazu v Zašové, že k takovým velikým obětem se tak brzo odhodlali. Císař Karel VI. povolil výnosem ze dne 11. listopadu 1724 vystavění kláštera v Zašové s tou výminkou, „že v něm smí pouze 13 řeholníků moravské řeči znalých bydleti, že nebudou příspěvků (almužny) sbíratí a že vyučovati mají lid v katechismu a základních pravdách víry.“ V říjnu r. 1725 byl položen základní kámen ke klášteru a po třech letech, po kteréž bydleli řeholníci prozatím v jednom dvoře, byla stavba hotova.

Trinitáři pak nastěhovali se do místností klášterních a vedli skoro úplně veškerou duchovní správu ve farnosti. Farní práva zůstala však duchovnímu správci v Rožnově. Poměry poutního města toho po usídlení řeholníků utěšeně se zlepšovaly. Zmíněný domácí protokol klášterní o tom praví: „Od té doby den co den návštěva lidu u divotvorného Bohorodičky obrazu velkým množ-

stvím vzrůstala, tak že i jednotliví protivné strany stoupenci (kteří totiž byli proti zavedení řádu do Zašové) nabyli přesvědčení nad slunce jasnějšího, jak veliký mezi stavem místa toho a Marianské úcty dřívějším a nyní jest rozdíl a jak veliká toho byla potřeba, aby tam byli ustanoveni řeholníci, dále jaká úleva farářů rožnovskému a ubohým rolníkům vzešla, když každodenně služby Boží bývají konány, po všechny neděle a svátky kázání činěno, nevědomí v nauce křesťanské vyučování a svátosti bezpočetně jak zdravým tak nemocným od našich udíleny, neboť od 25. července 1725. do konce prosince r. 1728. (tedy za půl čtvrtého roku) napočítáno bylo jedenašedesát tisíc tři sta devadesát osob obojího pohlaví, které svátostí pokání byly smířeny a Tělem Páně občerstveny. A jich počet, jak patrně, rok co rok značně se zvyšuje.“

Laskavý čtenář si zajisté může představit; jak veliké a četné poutě z celého Valašska i z dalšího okolí docházely do Zašové, když už v prvních letech po vystavění nového kostela byl průměrný počet ke stolu Páně přistoupivších ročně přes sedmnáct tisíc pět set osob!

Jelikož následující léta Zašová čím dál tím více přicházela do pověsti slavného poutnického místa, uvolil se r. 1728. při velké slavnosti posvětit kostel tento (který byl dosud jenom požehnán) kníže biskup olomoucký Jakub Arnošt z Liechtenštejnů.

Konsekrace byla provedena za ohromné účasti věřících dne 29. července r. 1742. a trvala čtyři hodiny. V chrámu byly tehdy pouze tři oltáře: hlavní a dva poboční ke cti Všem Svatých a sv. Otilie. Oltář sv. Kříže v chrámu zašovském je až z r. 1870. a sv. Jana Nepomuckého z r. 1887. Hlavní oltář v nynější podobě byl zhotoven r. 1823. řezbářem Josefem Skladařem za 200 zl. a má dva starobylé reliquiáře (schránky s ostatky svatých).

Trinitáři rádi mívali v řádových svých kostelích všechno pokud možná v počtu tří, poněvadž měli jméno své od nejsvětější Trojice. Za hlavním oltářem dosud spatřuje se v Zašové obraz Nejsvětější Trojice; kostel měl z prvu také jen tři oltáře, tři zvony, třináct řeholníků atd.

Než císař Josef II. zrušuje nadpočetné kláštery neušetřil v nemístné horlivosti ani kláštera trinitářského v Zašové, ačkoliv zdejší řeholníci zabývali se duchovní správou. Roku 1783. byl tento klášter v Zašové zrušen, pod záminkou, že řád má ve svých stanovách vykupování křesťanských otroků ze zajetí pohanského a že tímto vykupováním zbytečně se zanášejí domácí peníze ze sbírek do ciziny. Většina řeholníků odešla před velkonocemi r. 1784. ze Zašové; někteří z nich stali se lokálními kaplany v nově zřízených farnostech jako ku příkladu P. Václav Žižka v Zubří. V Zašové byla zřízena samostatná farnost. Rožnov pozbyl svých práv farních k Zašové

a chrám také stal se farním; už nebyl filiálkou Rožnova. Toto vyfaření bylo provedeno r. 1785.

Tak zvaným patronem kostela stal se zprvu císař, později náboženská matice. Ze jmění této náboženské matice, utvořeného z kapitálů zrušených klášterů, byl i poukázán plat pro duchovní v Zašové. Farář dostával z matice ročně 400 zl., kaplan 200 zl. Prvním farářem se stal P. Fr. Anastazius Jelínek, poslední superior (představený) Trinitářů v Zašové; byl duchovním správcem od r. 1785. do 4. září 1788., kdy zemřel. Nynější důst. farář jest v řadě farářů zašovských desátým.

Polovice klášterních budov byla určena duchovním za obydlí; jelikož byl klášter staven z kamene a z cihel po starodávném, málo praktickém a massivním způsobu, jsou chodby farské příliš studené a obytné světnice neprakticky umístěné. Do prvního poschodí, kde duchovní mají své byty, stoupá se po třiceti kamenných schodech. Druhá polovice kláštera byla r. 1794. i s pozemky prodána tehdejšímu vrchnímu řediteli panství valašsko-meziříčského Ondřeji Vilímkovi za 432 zl. (!) včelín v Krhové, svého času klášteru darovaný, za 73 zl. Nynějším majitelem této druhé poloviny kláštera jest „Ústav sv. Josefa“ pro vychovávání sirotků, zařízený ve Vítkovicích dp. Janem Stavělem, katechetou.

K faře náleží nyní pouze zahrada s rybníkem dohromady ve výměře jednoho hektaru

a pak pole zvané „na pahrobcích“ ve výměře 80 árů.

I po odchodu Trinitářů nepřestaly poutě k milostnému obrazu a udržují se od pokolení do pokolení.

Požárem vzniklým o 11. hodině v noci dne 1. června 1871. zachvácen byl i kostel a fara. Věže kostela s krásnými báními ohořely až po zdivo a tehdejšímu dp. faráři Fr. Svobodovi shořelo nářadí, knihy, šatstvo, dříví, sláma, drůbež, ba i farní archiv byl poškozen. Škoda byla veliká, jelikož nic nebylo pojištěno. Věže byly prozatím pokryty prostými příklopy z plechu, až roku 1892. byly vybudovány a 7. srpna téhož roku posvěceny nové báňovité věže Mariánského chrámu. O vystavění těchto věží jakož i ostatní opravu chrámu Páně má veliké zásluhy P. Josef Odstrčil od roku 1885. do roku 1903. farář zašovský. Zemřel 14. srpna 1903 v Karlových Varech.

III. Památky po Trinitářích v Zašové.

O přítomnosti a pobytu těchto řeholníků dosud svědčí několik památek v kostele, v sakristii a na průčelí chrámovém.

Na starožitném rámu na hlavním oltáři, v němž je nový obraz Panny Marie, jsou po okrajích z mědi vytepani zástupci devíti kůrů andělských — v oděvu řeholním Trinitářů.

V kostele nad vchodem do sakristie visí umělecký (dle výroku jistého vídeňského profesora malířství) obraz, představující které-

hosi světce s červenomodrým křížem, odznakem to Trinitářů, na plášti. Určitě se neví, který je to svatý z tohoto řádu; staří kostelníci dle podání pravili, že prý je zde vyobrazen P. Michal, řeholník.

Při kostelních dveřích pobočných na straně evangelní je v kostele u vchodu malý, věkem zašlý obraz tváře Panny Marie s červenomodrým křížem Trinitářů dole. V Zašové mu říkají: „Panna Maria trinitářská.“

Pod kůrem na zповědnici u téže stěny kostelní lze viděti malé sádrové sousoší, které do nedávna bývalo v sakristii. Anděl vzkládá ruce, jako by je bral v ochranu, na hlavu dvou klečících, spoutaných zajatců, černocho a bělocha. Je to znázorněné vidění, kteréhož se dostalo zakladateli řádu trinitářského sv. Janovi z Mathy (narozen roku 1160., zemřel v Římě roku 1213.). Tento světec pocházel z Francie a když vyniknul věhlasnou učeností a vzorným životem, byl od biskupa pařížského na kněze posvěcen. Když při své první mši svaté pozdvihoval svatou hostii, ukázal se mu anděl v podobě krásného mládence, který měl na bílém rouchu červenomodrý kříž. Po obou stranách anděla ukázali se dva otroci v okovech; jeden dle všeho byl křesťanem a druhý pohanem. V tomto zjevení spatřoval sv. Jan zřetelný pokyn Boží, aby se věnoval vykupování otroků ze zajetí pohanského.

V sakristii zašovské zbyla po Trinitářích vysoká, starobylá skříň pro kalichy a prádlo kostelní, vyplňující celou průčelní stěnu sakri-

stie. Uprostřed je starožitný obraz Nejsvětější Trojice. V pravém rohu této skříně je třináct zásuvek označených z většiny už nečitelnými jmény řádových kněží. Každý měl jednu zásuvku pro příslušné prádlo kalicha.

Jinou památkou na Trinitáře v sakristii jest veliké lavatorium (umývadlo) z černého mramoru, ceny zajisté značné.

Konečně také těžký stříbrný kalich pěkně pozlacený a nádobka na svaté oleje.

Na průčelí kostela lze pozorovati zvenčí tři sochy ve výklencích. Uprostřed nahoře jest svatý Michal archanděl, po stranách nížeji svatý Jan z Mathy a svatý Felix z Valois (čti Valoá), dva zakladatelé řádu trinitářského. Svatý Felix má u sebe jelena, jenž nese kříž mezi parohy. K tomuto vyobrazení zavládl příčinu následující výjev:

Svatý Jan po svém prvním vidění odebral se do hustých lesů u osady Gandeln ve Francii, aby tam o svém příštím úkolu přemýšlel a vůli Boží lépe poznal. Řízením Božím setkal se zde se svatým poustevníkem Felixem, který v této pustině v přísné kajinosti už rok prožil. Oba mužové přilnuli k sobě upřímným přátelstvím a sloužili ustavičně Bohu bděním, posty, modlitbou a rozjímáním. Poustevníci právě hovořili u lesní studánky o nekonečné dobrotě Božské, když tu najednou z houští vyšel jelen, mající mezi parohy červenomodrý kříž. Kříž tento podobal se úplně tomu, jež svatý Jan z Mathy v prvním svém zjevení na rouchu andělova viděl.

Z toho poznali, že Pán Bůh si zcela jistě přeje, aby zasvětili svůj život vykupování otroků z turecké moci. Odhodlali se na cestu do Říma a tam vyložili svůj záměr nově zvolenému papeži Innocenci III. Papež se zradoval nad jejich úmyslem, prosil sám Pána Boha o radu a když 28. ledna sloužil v Lateránské basilice mši svatou, viděl zrovna totéž zjevení jako svatý Jan při prvé své mši svaté. Poznávaje v tom vůli Boží, nařídil slavné zřízení řádu Trinitářů čili „bratří řehole nejsvětější Trojice na osvobozování zajatců“ a poručil, aby bratří této řehole nosili bílé roucho s červenomodrým křížem na prsou. Za prvního generála čili vrchního představeného ustanovil papež svatého Jana z Mathy. Král Filip August dovolil světcům, aby směli usaditi svůj řád ve Francii. Pařížský biskup a opat ze Sv. Viktora obdrželi rozkaz vypracovati stanovy řádové a zříditi klášter. Gauthier z Chatillonu daroval na svých pozemcích pro klášter to místo, kde se zjevil bílý jelen. Proto byl nazván klášter ten „Cerfroy“ totiž klášterem „u jelení studánky.“

Tento klášter, jehožto představeným se stal sv. Felix, spoluzakladatel řádu, zůstal povždy hlavním čili mateřským klášterem řehole. Jelikož řád tento pro svůj šlechtný cíl našel v době křižáckých výprav, kdy mnoho křesťanů do zajetí tureckého upadalo, veliké obliby a podpory od štědrých dárců, rozšířil se neobyčejně rychle zvláště po Francii, Anglii a Španělsku. V Římě je usadil

záhy sám papež Innocenc III., darovav jim dům svatého Tomáše della Navicella. Ve Vídni daroval Trinitářům dům na usídlení císař Leopold na konci 17. století; odtud rozšířili se po Čechách, Uhrách i Moravě.

V Praze se usadili Trinitáři přičiněním kronikáře Jana Beckovského a tehdejšího arcibiskupa roku 1705 a vystavěli si s pomocí dobrodinců kostel a klášter Nejsvětější Trojice ve Spálené ulici. Na průčelí tohoto chrámu, nyní farního, jakož i na staroslavném mostě Karlově dodnes stojí sochy svatého Jana z Mathy a svatého Felixe z Valois.

Jelikož v pozdějších dobách Turecko nechalo výbojnosti a zajatců se čím dál tím méně vyskytovalo, zanikal poznenáhlu řád tento; poslední ránu zadali řeholi té jednotliví panovníci jako Josef II., kteří kláštery jejich rušili a jmění řádu k jiným účelům určili. (Wetzer-Welte, Kirchenlexikon).

IV. Hrobka hrabat Žerotínů.

Nad hlavním vchodem chrámu zašovského ať si poutník zvenčí všimne rodinného znaku čili erbu starodávné šlechtické rodiny pánů ze Žerotína, z jejížto jedné větve pochází i nynější pan místodržitel moravský. Znak tento hlásá dosud, že hrabata z tohoto rodu vystavěli kostel a z velké části i klášter zašovský. Jako za života lnuli obětavou láskou k Matce Boží, tak i po smrti chtěli odpočívati na blízku milostného obrazu. Těsně

vedle sakristie na dolejší chodbě byla upravena hrobka pro dobrodince chrámu a kláštera toho. Rakve s těly zesnulých šlechticů byly pokládány jednoduše po zemi a pak cihlami obezděny. Bohužel, že byly tyto hrobky porouchány, když kostel a fara vyhořely a tehdejší dp. farář musel prozatím mimo faru bydlet. Dělníci vybírali totiž z hrobek cihly na nutné opravy, ba praví se, že někdy i v noci se světlem přehledávali hrobky, snad aby tam nějaké skvosty našli. Když byla fara opravena, byly i pozůstatky těchto šlechticů slušněji uloženy.

Pochováni pak jsou v této hrobce tito dobrodincové kostela zašovského:

František Ludvík ze Žerotína, dárce stavebního místa pro klášter, zemřel 26. dubna 1733.

Rudolf Magnus Podstacký z Prusinovic, pán na Lešné, zemřel 10. dubna 1740.

František hrabě ze Žerotína, zemřel 29. prosince 1755.

Miřchal hrabě ze Žerotína, zemřel 9. ledna 1779.

Zbudovatel kostela zašovského Karel Jindřich hrabě ze Žerotína není v Zašově pochován, poněvadž zemřel v Düsselsdorfu v Německu 26. února r. 1716.

V. Lidové pověsti o Marianském obrazu.

Původ milostných obrazů bývá často zahalen tajemnou rouškou dávnověkosti. Lid si

však o každém vypráví četné pověsti a legendy, v nichž bývá ukryto i jádro dějepisné, avšak zároveň přimícháno mnoho výplodů obrazotvornosti prostého lidu. I o původu milostného obrazu zašovského kolovalo a koluje dosud několik pověstí, které se však v mnohém od sebe různí, takže je nesnadno vypátrati pravdivý, skutečný podklad.

Nejrozšířenější jest následující pověst. Za vpádu Tatarů do Polska a Moravy zabloudil jistý rytíř křesťanský, od pohanů stíhaný, v hlubokých lesech karpatských. Ačkoliv tři dni a tři noci na různé strany chodil, nemohl se z neproniknutelných lesů vyprostiti. Na smrt zemdlen, klekl a sepnuv ruce, vroucně prosil Pannu Marii o pomoc ve své nesnazi. V hlubokém spánku, do kterého unavený rytíř upadl, viděl Bohorodičku s děťátkem na ruce, ona mu spouští levou rukou šňůru, aby se konce jejího uchopil a dle ní dále kráčel. Když se probudil, viděl se v neznámé krajině, četnými lesíky a bažinami prostoupené, v nichž se pásli dlouhonozí čápi a jiné vodní ptactvo. Tu a tam bylo lze viděti i chaloupku, kde se usadili první obyvatelé této krajiny. Vznikající osada nazývala se prý Šášová, jelikož v četných močálech a rybnících (jichžto stopy dosud na Zášovsku lze pozorovati) rostlo mnoho vodního rákosí, jemuž říkali na Valašsku „šáší“.

Ze „Šášové“ později vznikla maličkou přeměnou první hlásky Zašová.

Rytíř celý rozradostněn, umínil si, že na tomto místě vystaví kapličku a daruje do ní obraz Panny Marie v téže podobě, jak se mu ve snu zjevila. Slibu svému dostal a dal vymalovati Pannu Marii s Ježíškem, ana spouští rytíři, u nohou její klečícímu, záchrannou šňůru. V pozadí Panny Marie dal znázorniti močálovité lesíky tehdejší krajiny zašovské, v nichž se pasou čápi.

Touto pověstí vykládá si lid všechno, co je na starém milostném obraze malováno. Na novém Marianském obraze na hlavním oltáři není už toho vodního ptactva a pozadí tvoří okolí oblíbené poutnické studánky v Zašové v tak zvané Stračce.

Pověst tuto mi často vykládal můj nebožtík otec, který se o takové staré památky velice zajímal a každoročně rád do Zašové putoval.

V nové farní pamětní knize zašovské znamenal † dp. farář J. Odstrčil jinou pověst, od předešlé značně se různící, která se nám však nezdá býti původní, jelikož podobné pověsti vykládají se i jinde o Marianských obrazech ku př. v Tuřanech. Na první stránce zmíněné knihy je psáno následovně: „Staří ctitelé Marianští pokládají milostný obraz Panny Marie Zašovské po Žarošickém za nejstarší na Moravě. Dle pověsti starých lidí pochází prý obraz ten z dob tatarských, totiž z r. 1241, kdežto se prý nacházel ve vsi, hned pod lesem ležící, která slula Zašitá. Osada, samými havíři obývaná, byla Tatary

vypálena. Tenkrát milostný obraz zmizel ze dřevěného kostelíka a nalezen byl mezi trním, právě na tom místě, kde později byl zbudován dřevěný kostelíček v Zašové. O původu obrazu vypráví se následující pověst: „Jistý rytíř moravský byl pohany pronásledován, bloudil v lese dlouho o hladě, prosil Pannu Marii, ta se mu zjevila se Synáčkem, kázala mu chopiti se pásky, která jej vyvede na bezpečné místo. Ptáci při tom zpívali a rytíř došel na místo, kde našel milostný obraz v trní; tam dal vystaviti dřevěnou kapličku a obraz tam vystavil. Děkan meziříčský dal přenést obraz tento do farního kostela, odkudž však třikrát hned druhého dne na staré místo zmizel“.

Konečně třetí podobnou pověst našel jsem v malém sešitku vydaném v Novém Jičíně roku 1863. Sešitek má nadpis: „Pověst a dějepis zázračného a poutnického chrámu zašovského v korunní země Morava“ a obsahuje na prvních čtyřech stránkách pověst o milostném obraze a několik dějepisných dat o chrámu a klášteře trinitářském; ostatek vyplňují modlitby a písně k Panně Marii. Jelikož dle udání nynějšího vdp. děkana rožnovského spisovatelem toho spisku jest P. Spina, bývalý administrator zašovský, zasluhuje i tento variant pověsti povšimnutí.

„V času, když na krásné Moravě těžce ležela ruka Páně a skoro celá země krvavě prolévala slzy; v času, když první epizoda třicetileté války se započala, když divoká

zběh polského a kozáckého nápomocného lidu od císařsko-likvistického vojska se oddělila a po celé zemi rozběhla, aby na tomto i na jiných lidech vraždou, loupeží, požárem a nasycením zvířecích rozkoší hroznosti prováděla, ježto žádné popsání opět vyobraziti v stavu není; v tomto pohromy plném času, když po krutém boji u Nového Jičina a po učiněném útoku na Valašský Mezeříč jeden z těch chrabrých (udatných) obhájcův, vyšší moci podlehná, se byl uchránil, a tak hluboko do hor přišel, že nemohl zpáteční cesty najíti. Tři dni již statečný rytíř v pralesích vysoko strmících Karpatů byl bloudil a vždy ještě žádného stezky znamínka nenašel. Hrozný jej trápil hlad a jeho ušlé nohy započaly mu službu odepírati, tak že jako zaklený z místa nemohl. Pocítění, že v neproniklavém lese sám sobě a blížící smrti pozanechán jest, bylo strašlivé. Snad již stokrát zadržel poslouchaje dech v sobě, aby přece konečně hlahol kročejů zaslechl, však bohužel neslyšel nic jiného, jak šumění větrem hýbaných stromů aneb ono naplašené zvíře. Tu klesl bez síly na mokrou zem, držel se zařatými prsty studené, útrpnosti prázdné skály a vyléval hořké slze na ni. Konečně se vztýčil zmužilou srdnatostí a padl jakožto dobrý a nábožný křesťan na svá kolena a žádal Boha a Nejblahoslavenější Pannu Marii o milost a pomoc a přislíbil, kdyby ochranu našel, ke cti milosti plné Matky Boží krásnou vystavěti kapli. Dlouhou chvíli ležel u vroucné mod-

litbě na svých kolenou, až ho konečně libý spánek přepadnul. Ještě neměl dlouho oči zavřené, když se zponenáhla od zaslepující záře osvíceného spatřil, v níž ozářenu slávou a nadvzduchem nebes Nejsvětější Matku Boží i s děťátkem Ježíškem v rukou zočil.

Líbezně dívala se královna nebes na něho a když jemu jeden zlatý, velkou tkanicí (pentlou) opatřený trapez, jenž její vzdušné roucho dohromady držel, podala, pravila ona: „Bůh nejsvětější vyslyšel Tvé prosby, přidrž se toho tobě podaného trapece a jdi odtud, on tobě za průvodčího sloužití bude a tě z té pustiny vyprovodí“. — Ještě nebeští zvukové neumlkli, když tento rytíř nábožný ve své ruce trapez drže, se libě odnešenu pocítil. Zponenáhla padlo jemu jako šupiny z očí jeho a on se viděl v cizí a obývané krajině a když byl pohlédl, spatřil tu mezi vysokými a táhlými jedlemi dočista tentýž zářný obraz, který ve snách viděl. Opětovně padl na svá kolena řka s vroucností: „Ano, zde má chrám Páně ke cti Marie státi“ a dostal slovu svému, neb v krátkém čase potom vystavěl na tomto místě krásný dům Boží, jenž bohatými dary rozšířen, brzy stal se chrámem skvostným. Velké divy staly se tam a četné bylo ho navštěvování od poutníkův. Mnohokrát chtěli zářný obraz milostný do farního kostela mezeříčského přenést, pokaždé však zmizel tam odtad a vynacházel se na starém místě“.

Jak patrně, poslední tato pověst různí se značně od předešlých tím, že klade výjev s

rytířem o celých čtyři sta let později, totiž do války třicetileté, kdežto první mluví o době tatarské.

VI. O poutnické studánce ve „Stračce“.

Skoro žádný poutník, jenž do Zašové zavítá, neopomene zajít si k „svaté vodě“ na úpatí straně „Stračky“ asi 1/4 hodiny vzdálené. Od kostela jde se podél potoka na sever vesnicí až přestanou stavení, pak zabočíce cestou na pravo, brzy octneme se v příjemném místečku, zastíněném košatými lipami, kde ze skály, nad svatým křížem strmící, opodál obrázku Panny Marie zašovské, vyvěrá ze železné nádržky dosti silný pramének křišťálové a velmi chutné vody. Pozorujeme ve skále i jeskyňku s krásnou sochou Panny Marie lúrdské, opatřenou železným zábradlím. Valašský lid má velikou důvěru v uzdravovací moc vody této na přímluvu Panny Marie a vykládá si o četných uzdraveních různých nemocí, které se udály použitím této „svaté vody“. Voda tato není snad minerálně léčivá, poněvadž je to obyčejná voda, vyvírající z lesnatého úbočí „Stračky“.

Trinitáři byli rádi, že měli tuto studánku nedaleko svého kláštera, poněvadž ono zjevení se jelena s křížem stalo se zakladatelům jejich řádu také u studánky. Proto stavěli své kláštery a kostely u studánek a pramenů.

V jedné osadě na Moravě také chtěli se usaditi, leč nenašli tam příhodné studánky a proto svého úmyslu nechali. Vdp. děkan rožnovský pozoroval ještě, když byl farářem v Zašové, na skalách obmykajících pramen, různé znaky trinitářské, mezi nimi také část jelena s křížem mezi parohy. To dosvědčuje, že řeholníci se starali o úpravu této studánky, a že už tehdaž poutníci sem chodili jako na posvátnou vodu.

V Zašové dosud se udržela následující pověst vztahující se k této vodě. Rytíř, Pannou Marií z lesů vyvedený, dal postaviti na tom místě, kde se octl na volném prostranství, dřevěnou kapličku, do níž dal namalovati dle svého vidění obraz Marianský. Když osada vzrostla, postavili si občané na místě kapličky dřevěný kostelík. Když byl kostelík posvěcen, umístnili slavně milostný obraz Panny Marie nad hlavním oltářem. Jak se však Zašované podivili, když druhého dne ráno už toho obrazu nad oltářem nebylo. Pátrali úsilovně všude, zda-li snad obraz nebyl odcizen neb úmyslně někam jinam přenesen, až konečně kdosi přinesl zprávu, že obraz je pod „Stračkou“ u skály, z níž vyvírá pramen. Zprvu se mělo za to, že někdo snad dle své vlastní choutky neb z nemístného žertu obraz na místo tajně v noci dopravil a proto byl zase s velikou uctivostí do nového kostelíka na předešlé místo postaven. Leč následující ráno byl obraz z kostela zase pryč — a hned na to opět nalezen

u vody pod Stračkou. Duchovní se uradili, že obraz Marianský donesou zpět do kostelíka nevinné dítky asi šestileté, že snad Pán Bůh pro jejich nevinnost vyvede Zašovou z trapné nejistoty. Než ačkoliv tyto dítky šťastně donesly nevelký obraz Panny Marie do kostelíka, octl se obraz na druhý den zase tam, odkud jej přinesli. Tu teprvé všeobecný hlas se ozval, že Pán Bůh si snad přeje, aby Marianský obraz byl u zmíněné vody, kdež by Panna Maria svým ctitelům mnoho dobrodiní, zvláště uzdravení na Pánu Bohu vy-mohla. Na tomto místě vykáceli tedy lesní stromoví, upravili studánku a zřídili znatelný chodník od vesnice. Blíže skály pak postavili sloup, na nějž upevnili původní obrázek Marianský. Do kostelíka však dali malovati nový velký obraz Panny Marie úplně dle tohoto původního. Ovšem, tento starý obrázek u vody už byl několikrát opravován a přemalován, tak že se jeho prastará malba do dnešního dne prý nedochovala.

Poutníci chodili prý četně k této vodě, která však nebyla považována za obzvláště posvátnou; poutníky hlavně vábil prastarý obrázek Panny Marie, chlad a občerstvení u křišťalové vody pramene.

Až po nějaké době rozhlásilo se i zá-
zračné uzdravení u této vody. Jakýsi slepec (odkud byl a jak se jmenoval pověst ne-
udává) přišel k této vodě a máčel si jí tvář. Najednou nabyl úplného zraku před mnoha poutníky, kteří byli svědky tohoto zázraku.

Ovšem, že událost tato rozšířila se ve
známost po celém Valašsku i okolních krajích
a lid nabyt tím velké důvěry k této posvátné
vodě. Mnoho a mnoho lidí dosvědčuje, že
buď sami neb jejich příbuzní nabyli pří-
mluvou Panny Marie uzdravení buď u pra-
mene neb s důvěrou uživše domá vody z
pramene zašovského.

Roku 1857. byli současně na den svatého
Petra a Pavla v Zašové poutníci z Rožnova
a z Nového Jičína. Jak očitá svědkyně z Rož-
nova H . . . vypravuje, chovali se tito
poutníci z Nov. Jičína u posvátné vody velice
pohoršlivě, odstrkávající hrubě ostatní pout-
níky svým známým „Geh weg“ (uhni).
Někteří dokonce oddali se pod skálou hlučným
šprýmům, ba i začali si tu tančiti. Najednou
pozorovala ona osoba s jinými, že veliká
skála nad hlučícími se pohnula vodorovně v
levo a na pravo a v okamžiku s ohromným
rachotem sřítla se dolů a pohřbila pod sebou
několik osob, mezi nimiž i kostelníka novo-
jičínského. Diváci hrůzou ztrnuli a dle vy-
ličených okolností považovali neštěstí toto za
prst Boží. Dohromady mrtvých i raněných
napočítalo se na patnáct. Některé mrtvoly
nebylo možno ani z pod skály vytáhnouti a
proto musela býti skála násilně rozdrobena.
Nešťastníci, děsně zohavení, byli pohřbeni na
starém hřbitově zašovském. Do nedávna jsem
vidával plechovou tabulku na kříži společného
jejich hrobu, kde byl děsný tento výjev
malbou znázorněn. Od té doby putují novo-

jičínští do Zašové až tu neděli po svatém Petru a Pavlu.

VI. O zázračných uzdraveních na přímluvu Panny Marie zašovské.

Marianská poutní místa mívají důkladné záznamy o milostech a uzdraveních, kterých se dostalo poutníkům na dotyčných místech. Leč v nové farní pamětní knize zašovské jest napsáno na str. 22.: „Zápiskův o milostech a zázracích není; za to však jich důkazem jsou četné obrazy ze slibu darované, které v sakristii a kostele jsou rozvěšeny.“ Než velmi důležitým jest svědectví kronikáře Středovského z roku 1712., že obraz Panny Marie v Zašové od nepamětných dob slyne zázraky. Roku 1672. byly na důkaz obdržených dobrodiní v zašovském kostele tyto záslibné dary: stříbrná tabulka na třech řetízcích, dvě korunky, zlatý řetízek, prsten a j. Že těch darů nakupil se u milostného obrazu značný počet a že tedy věřící byli přesvědčeni o zvlášť mocné přímluvě Panny Marie v Zašové, dokazuje ta okolnost, že roku 1808. ve válkách napoleonských musil zašovský kostel odvésti přes 70 liber stříbra, hlavně to dárků votivních (t. j. na poděkování), tak že schudl a chudým zůstal. (Pamětní kniha, str. 22.) Každý z těch, kteří na tomto místě byli vyslyšeni, při nejlepší vůli zajisté nemohl z vděčnosti darovati nějaký skvost ze zlata a stříbra; bylo-li tedy těch dárků přece na 70 liber, můžeme po-

souditi, v jaké míře zde rozdávala Bohorodička dobrodiní.

Ze záslibných obrazů dochovaly se nám dosud v Zašové tři. V sakristii na levé straně mezi dveřmi na farskou chodbu a skříní na parapeta lze pozorovati poněkud zašlý obraz s podpisem „Ex voto 1745“ (t. j. ze slibu z. 1745.) Na obraze se vznáší Panna Maria zašovská a pod ní klečí dva manželé se dvěma dítkami. Z úst jejich vychází vroucná prosba k Panně Marii vyjádřená i nápisem: „Matko Boží uslyš nás a u Svého Syna pros za nás.“ Podnět k tomuto vyobrazení dle vypravování kostelníka Frant. Sladovníka byl následující: K milostnému obrazu v Zašové připutovali roku 1745. dva manželé, jejichž jedno dítě bylo němé a druhé chromé. Manželé dovedli s sebou i tyto děti a úpěnlivě prosili Pannu Marii o pomoc. Na to nechali chromé dítě u křtitelnice a s němým šli kolem oltáře. Najednou volá němé dítě zcela správně a zřetelně: „Tatínku, maminko“; v tom vzchopilo se i druhé dítě u křtitelnice a úplně zdravé spěchalo k rodičům. Z vděčnosti dali tito manželé tento obraz do zašovské svatyně na památku.

Jiný obraz, nyní už velmi sešlý, představuje koně tryskem uhánějícího, který vleče za sebou ve třmenu, v kroji, valašskému velmi podobném, jistou paní. Podklad k tomuto obrazu dle jedné pověsti jest tento: Ve Vítkově jela na koni jistá paní, která každoročně do Zašové s procesím vítkovským

putovala. Kůň se najednou splašil, svrhl ze sebe paní, která však jednou nohou uvázla ve třmenu a nemohla se nikterak vyprostiti. Kůň divoce vlekl paní po kamení. Ta ve smrtelné úzkosti vzývala zašovskou Pannu Marii o pomoc. V nejdivočejším běhu kůň najednou jakoby před neproniknutelnou zdí se zastavil a paní vyvázla úplně zdravá a neporaněná. Toto své zázračné zachránění dala rovněž vymalovati a na důkaz přispění Panny Marie poslala obraz do kostela zašovského. — Starý zašovský pan rektor Šobr zase vypravoval svým školákům, že ta dívka na onom obraze byla dcera fojta z Horní Bečvy, která takovým způsobem byla zachráněna. Bezpochyby se zde jedná o dva podobné případy.

Třetí obraz, dosud dosti zachovalý je dar bývalého vdp. děkana val.-mezeříčského, který upadl do tak těžké nemoci, že lékaři vzdali se naděje na jeho uzdravení. Vzývav vroucně Pannu Marii zašovskou, povstal ze smrtelné nemoci.

Obraz tento asi půldruhého metru dlouhý a 1 metr široký představuje Matku Boží s Jezulátkem, pod níž leží v lůžku těžce nemocný p. děkan a drží v pravé ruce malý obrázek Panny Marie zašovské a v levé ruce křížek. Nemocný upřeně hledí k zamřížovanému okénku, zvláštním nebeským jasem ozářenému. Na obraze je tento zcela zřetelný a dobře čitelný nápis: „Dvojctihodný a vel. p. Andreas Helmesini, děkan mezeříčský ve

svěj již starosti do tak velikej a nebezpečnej nemoci upad a to právě dne 17. máje 1707. takže žádné lidské naděje nebylo k navrácení předešlému zdraví, však nejsvětější Pannu Marii Matku Boží, která jest uzdravení nemocných, ji za pomoc žádal, která se ctí v tomto kostelíčku zašovském a tak s pomocí její k náležitému zdraví předešlému přišel a na památku svého uzdravení tento nábožný obraz dal do tohoto chrámu svatého, napominajíce všech, aby ve svých těžkostech a nemocích k ní se utíkali.“

Než i v nedávno minulých dobách, ba i v přítomných zkusili jednotlivci i celé obce, že Panna Maria neopouští těch, kdož její jméno důvěrně vzývají. „Roku 1836. zuřila v zašovské farnosti cholera tou měrou, že od 17. září do 7. října téhož roku zemřelo na ni v Zašové 52, ve Stríteži 15 osob. Všude se ozýval srdcelomný pláč, ano i nejzarytější hříšníci k Bohu se vraceli. I bylo usnešeno na první neděli v říjnu mezi dp. farářem a občany, že pátek dne 7. října bude dnem kajicným. Všichni farníci vyjma nemocné shromáždili se na konci dědiny u kříže při silnici vedoucí od Rožnova a odtud v průvodě se brali do chrámu Páně. Hned na prahu svatyně padli všichni na kolena a plačíce a rukama lomíce lezli po kolenou k hlavnímu oltáři, na němž postaven byl milostný obraz Panny Marie zašovské a kolem oltáře, prosíce Boha, aby hroznou metlu cholery od farnosti na přímluvu Panny Marie odvrátiti ráčil. A hle,

Božská všemohoucnost položila choleře meze. Zemřelať téhož dne jen ještě jedna osoba, ostatních však čtyřicet nemocných se uzdravilo. Na památku té události zašovská farnost pátek po slavnosti Růžencové Panny Marie „pátek cholerový“ světi tím způsobem, že nikdo nepracuje a všichni službám Božím slavným ráno i odpoledne obcují. Roku 1886. bylo slaveno padesátileté jubileum této ochrany Panny Marie“.

Pátrajíce po neobyčejných uzdraveních, stavších se v posledních letech po vykonané pobožnosti k Panně Marii zašovské zajisté na přímluvu téže, dověděli jsme se dosud o 23 takových případech z Rožnova, Zubří, Zašové a okolních obcí. Ačkoliv tyto podivné případy nejsou dosud úředně prozkoumány a nade vši pochybnost zjištěny, přece jsou nanejvýš pozoruhodné. Zajímavé jest, že skoro v každém takovém případě nemoci neb úrazu napřed bylo hledáno pomoci lékařské. Až když lékaři vzdali se naděje na uzdravení nemocného aneb nevěděli si už s léky rady, tu teprvé těm, kteří se o pomoc k Panně Marii zašovské utekli a zvláště i posvátné vody užili, bylo zpomoženo. Uzdravení se pak skoro pokaždé stalo náhle, nevysvětlitelně, málo kdy pozvolna. Tito bývali nemocní, jakož i jejich příbuzní jsou o tom skálopevně přesvědčeni, že jim pomohla svou přímluvou pouze Rodička Boží. Rádi každému vypravují, jaké milosti se jim od Panny Marie v Zašové dostalo, jsouce přesvědčeni,

že je to jejich povinností, aby svým vypravováním přispívali k oslavě Matky Boží. Ovšem jest možno a neupíráme toho, že mnohá z těchto uzdravení stala se způsobem pouze přirozeným. Voda posvátná je sice úplně obyčejná voda horská beze zvláštních léčivých součástí, leč mnohému nemocnému se proto snad náhle ulevilo, že pevně doufal v přispění Matky Boží. Jest dokázáno, že při některých nemocech, zvláště nervových, neobyčejně napomáhá k uzdravení silná, neomezená důvěra v lékaře. Sem patří zjevy tz. hypnotické a suggestivní. Podobně pevná víra v mocnou přímluvu Panny Marie a v dokázané případy skutečně zázračné jako ku př. v Lúrdech, zajisté mnohému nemocnému přirozeně zlepšila jeho stav. Než přece většinu takových případů nelze tak snadno vysvětliti způsobem přirozeným.

VII. Poutě do Zašové.

Poněvadž se ve valašském lidu i v dalším okolí zakořenilo přesvědčení, že Matka Boží právě v Zašové svým ctitelům hojných milostí pro duši i tělo vyprošuje, konávají se každoročně počínajíc červnem až do podzimku hromadné poutě k milostnému obrazu.

První pouť docházívá z obce Palačova a sice vždy v tu sobotu před Božím Tělem. Jest to pouť záslibná. Asi před 60ti roky rozpoutala se totiž nad Palačovem děsná bouře s krupobitím, jež zničilo veškerou polní úrodu,

Tehdejší obyvatelé, zdrceni hrůzou a děsným neštěstím, zavázali sebe i všechny své potomky slibem, že každoročně ve zmíněnou sobotu půjdou na pouť do Zašové s tím úmyslem, aby Matička Boží Svou přimluvou chránila osadu jejich před zhoubným krupobitím. A tento zbožný slib dodržují Palačovjané věrně až do dneška, přinášejíce o pouti darem Matce Boží voskové světlo pro osvětlení celé svatyně.

Ve svátek sv. Petra a Pavla přichází velké processí každoročně z Rožnova, doprovázené knězem. Proč tato pouť konává se každý rok v tento svátek a z jaké příčiny, udává stará pamětní kniha na fojtství ve Viganticích u Rožnova. R. 1824. v tento svátek, totiž 29. června, strhlo se nad Rožnovem a celým okolím k polednu strašné krupobití, které zničilo ve farnosti rožnovské skoro veškerou úrodu. Potok Hážovka se tak rozvodnil, že vylil se daleko za břehy a odnášel sebou stodoly, chlévy, můstky, lávky a náradí od lidských příbytků. Horní ulice a náměstí byly tak zaplaveny, že sotva bylo lze na koni vodu přebřesť. Škoda v celém okolí byla ohromná; na štěstí nepadl žádný život lidský tomuto zhoubnému živlu v oběť. Obyvatelstvo farnosti rožnovské se uradilo, že každoročně půjdou ve slavném průvodu na svátek sv. Petra a Pavla do Zašové; zde že budou Pannu Marii každoročně prositi, aby svou přimluvou chránila farnost rožnovskou před zhoubným krupobitím a povodní.

Tento chvalitebný zvyk zachovávají rožnovští farníci až do dnešního dne.

Starší pamětníci dosvědčují, že ačkoliv od té doby už kolikrát snesla se bouře nad rožnovskou farností a také několik povodní se dostavilo, že přece už tolik škody a spousty nikdy se neobjevilo, jako v roku jmenovaném.

Ostatní poutě jsou z následujících osad:

Velký průvod přichází do Zašové z německé osady Vitkova (Wigstadt) ve Slezsku a sice v neděli před svátkem sv. apoštolů Petra a Pavla.

V den hlavní pouti „o Navštívení blah. Panny Marie“ dochází veliké processí se 3 kněžími z města Val. Meziříčí, při čemž dp. farář mívá vždy slavnou zpívanou mši svatou.

Téhož dne přicházejí dále poutní průvody ze Zubří, z Hutiska, Horní Bečvy, Velkých Karlovic, Velké Bystřice, Nového Hrozenkova, Halenkova, Hovězí, ze Zděchova, dále z Krhově, Perné a Petřkovic.

Dne 15. srpna o svátku Nanebevzetí Panny Marie dochází velké processí s knězem z Lešné, jakož i z dalekého Příbora.

Dne 8. září na svátek Narození Panny Marie bývá zde průvod z knězem z Hodslavic.

Mimo jmenovaných průvodů přicházejí po celé léto každou neděli jednotlivci z okresu Val.-Meziříčského, Nového Jičína, ze Štramberku a odjinud.

Každoročně přistupuje hojně kajicníků ke stolu Páně.

V letech 1900, 1901 a 1902 konaly se poutě mužů z celého děkanství Val.-Meziříčského do Zašové. Počet poutníků obnášel každoročně asi 6000 mužů a přes 20 kněží. Uvítací promluvy a vhodná kázání konali kněží z řádu Redemptoristického a Dominikánského.

Kéž by tyto povznášející poutě mužů k Matičce Boží Zašovské i nadále se konaly se živým zájmem a pravým katolickým nadšením!

Dodatek

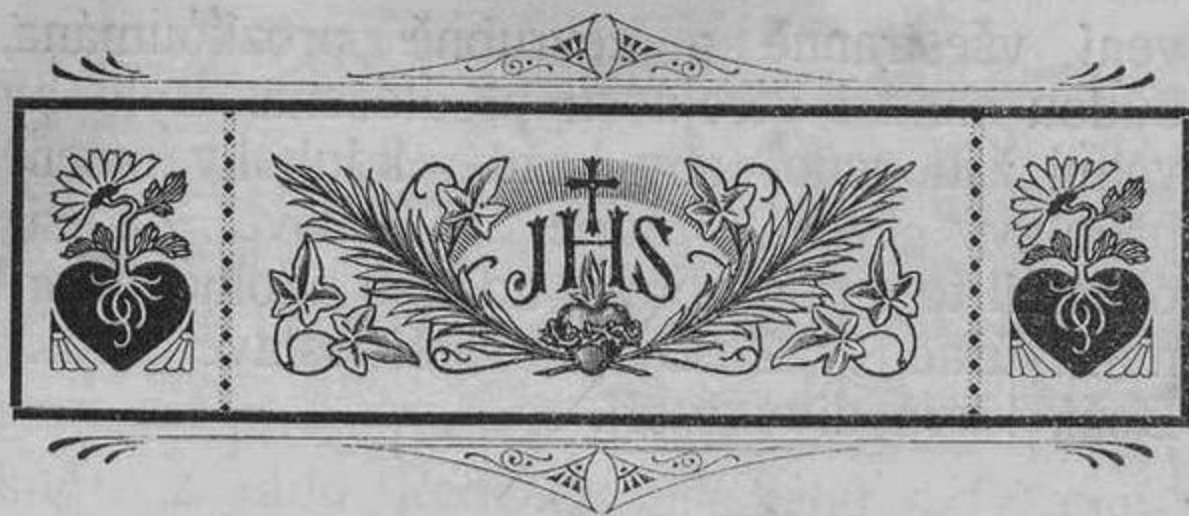
ke stati

„O podivných uzdraveních na přímluvu Panny Marie“.

Seznam a důkladný popis zmíněných třia-
dvaceti podivných uzdravení na přímluvu
Panny Marie zašovské z valašského okolí
jest uložen nyní ve farním archivu zašovském.
Při každém takovém uzdravení jsou jmeno-
vány úplnými jmény uzdravené osoby neb
jich příbuzní, kteří byli toho svědky; většina
jich dosud žije. Uveden jest také den a rok
uzdravení, věk a povolání uzdravených. Pří-
běhy tyto obšírně zaznamenal Ant. Zámečník
z Rožnova přesně tak, jak je z úst dotyčných
osob slyšel. Až budou jednotlivá tato uzdra-

vení všestranně a zevrubně prozkoumána,
budou snad i veřejnosti předložena. Bylo by
velmi žádoucí, aby každý, kdokoliv mocné
přímluvy Panny Marie v Zašové zakusil,
oznámil to s podrobným udáním okolností far-
nímu úřadu v Zašové k větší oslavě Matky
Boží, která divy tvoří.

Modlitby k Panně Marii.

I.

„Memorare.“

Pomni, o nejdobrotivější Panno Maria, že od věků není slýcháno, že bys koho byla opustila, kdo pod ochranu Tvou se utíkal aneb o pomoc Tě vzýval anebo za přímluvu Tě žádal. Důvěrou touto jsa posilněn, k Tobě, Panno panen a Matko, spěchám, k Tobě přicházím a jako lkající hříšník stojím před Tebou. Ó Matko Slova, slovy mými nepohrdej, nýbrž milostivě slyš a vyslyš mne Amen. (Odpustky časných trestů 300 dnů pokaždé, když se tato modlitba říká, udělil Pius IX. 11. pros. 1846.)

II.

Modlitba sv. Augustina.

O blahoslavená Panno Maria, kdož by dovedl vzdávati Tobě díky a oslavovati Tě chválou tak, jak toho zasluhuješ, kterážto jsi s neobyčejnou ochotou hříšnému světu ku pomoci přispěla? Jakou chválu má Ti vzdávati křehké pokolení lidské, které pouze Tvým prostřednictvím nalezlo cestu ku spáse? Přijmi tedy naše jakkoli slabé, jakkoli zásluhám

Tvým nepřiměřené díkůvzdání a když prosby přijmeš, orodováním svým viny naše omlouvej. Zanes prosby naše do svatyně vyslyšení a odtud dones nám zase dar smíření. Budiž skrze tebe odpuštěno, co skrze Tebe přednášíme, budiž uděleno, zač s důvěrnou myslí žádáme. Přijmi, co obětuje, daruj, zač prosíme, odvrát, čeho se bojíme, neboť Ty jsi jediná naděje hříšníků. Skrze Tebe doufáme odpuštění hříchů a skrze Tebe, ó blahoslavená, očekáváme odměny své. Svatá Maria, přispěj bídým, pomoz malomyslným, potěš plačící, pros za lid, oroduj za duchovenstvo, přimlouvej se za panny Bohu zasvěcené; ať pocítí všichni pomoci Tvé, kdožkoliv slaví památku Tvou. Podporuj laskavě prosby naše, jižto Tebe vzýváme a přines nám žádoucí účinek. Budiž Tvou nejmilejší úlohou orodovati za lid Boží, kteráž jsi zasloužila, ó Požehnaná, nosit! Spasitele světa, jenž jsi živ a kraluješ na věky věkův Amen. (50 dní odpustků pokaždé od Pia IX. 19. května 1854.)

Píseň k Panně Marii.

(V Holainově kancionálu nápěv č. 98.)

1. Matko přesvatá, — láskou bohatá — zdrávas Panno Maria! Panno přečistá, — za nás u Krista — přimlouvej se, přimlouvej se Maria!

2. V každém povzdechu, — s nebe útěchu — sesýlej nám, Maria! V nouzi, nemoci — Boží pomoci — vyžádej nám, vyžádej nám, Maria!

3. Viz nás v mrákotách, — slyš nás v trampotách, — k nám se nakloň Maria! léky na rány, — v Tobě schovány, — pomáhej nám, pomáhej nám Maria!

4. Slyš, jak dítky Tvé — z ráje vyhnané — lkají k Tobě Maria! vrah zle dorývá — nám sil ubývá — pomáhej nám, pomáhej nám, Maria!

5. Jistý přístave — v plavbě klamavé, — ne-
opust' nás Maria! pro své radosti — pro své žalosti
přimlouvej se, přimlouvej se Maria!

6. Spásy dennice — naše řečnice — u Ježíše
Marie! Ať nás vyprostí — z nouze, těžkosti, —
přimlouvej se, přimlouvej se, Maria!

7. Nebes vládkyně, — hříšným v provině, —
nakloň Krista, Maria! ať nás pozbaví — zla Pán
laskavý — přimlouvej se, přimlouvej se, Maria!

8. V každém soužení — v žalném toužení — potěš
nás, ó Maria! v době poslední — na nás pohlédni,
nás v ráj uveď, nás v ráj uveď, Maria!

